

Svatodušní událost • Ježíšův rozhovor s matkou

Rudolf Steiner

Je mou povinností hovořit o věcech, které se ukázaly v průběhu našeho anthroposofického života, o výsledcích duchovně-vědeckého bádání, které byly získány z kroniky Akáša a které se týkají Ježíšova života. V Kristiánii jsem již uvedl leccos o životě Ježíše Krista. Také v dalších městech jsem sdělil různé věci a rovněž tady bych chtěl hovořit o některých skutečnostech, a to z určitých hledisek. Obecně chci zdůraznit, že hovořit o nich nebude snadné, neboť přímé výsledky jsou v současnosti zatím terčem nehezkých poznámek, i když se obecně přiznává, že existuje duch, o němž se obecně mluví. Jakmile však člověk uvede konkrétní sdělení z oblasti duchovního vývoje světa, narazí nejen na dobromyslné kritiky, ale i na ty rozlícené, jak tomu bylo u sdělení o dvou chlapcích Ježíších, které je pro objektivně myslícího člověka velmi zřejmé. Proto vás prosím, abyste k dnešním sdělením přistupovali s pietou, protože budou-li prezentovány mimo naše souvislosti, mohly by se setkat s nepochopením a s velkým nepřátelstvím.

Jsou však také hlediska, podle nichž se člověk cítí být zavázán tyto věci sdělovat. Jedním z těchto hledisek je, že v naší době je vskutku nutná obnova porozumění Ježíši Kristu, obnovené poznání toho, co se vlastně v Palestině událo, co se zde odehrálo jako mystérium na Golgotě. Existuje však ještě jiné hledisko, takové, že právě okultní poznání je protkáno smýšlením, které plyne z duchovní vědy a které nás poučuje o tom, jak nekonečně uzdravující a posilující potravou pro lidské duše je, mohou-li častěji myslet na to, co mohou považovat za jednu z největších událostí. Pro tyto duše může být pomocí, vzpomenou-li si na golgotské mystérium, na konkrétní věci, na to, co dnes ještě lze podrobně vybádat. A pomocí okultního pohledu tyto věci dnes ještě vybádány být mohou. Chtěl bych tak zdůraznit duševní hodnotu vzpomínky na takové události a chtěl bych se věnovat některým skutečnostem, které vyplývají z kroniky Akáša jako určité evangelium: jako Páté evangelium. Ani čtyři ostatní evangelia nebyla napsána ve stejný čas; byla napsána z inspirace prostřednictvím kroniky Akáša. Žijeme dnes v epoše, kdy se naplňují Kristova slova: „Já jsem s vámi po všechny dny.“ Ve zvláštních dobách nám stojí zvláště nablízku, vyslovuje to nové, co se událo v čase mystéria na Golgotě.

Dnes bych chtěl mluvit o tom, co se nazývá svatodušní událostí. Pro mne samotného to byl výchozí bod Pátého evangelia. Nejprve jsem pohled obrátil do duší apoštolů a učedníků, kteří se nejen podle tradice, ale i skutečně shromáždili v okamžiku svatodušní slavnosti. Tu bylo vidět, že v jejich duších je něco, co vnímali jako zvláštní procitnutí, jako by přišli k sobě. Neboť v tu chvíli věděli, co se s nimi dělo. Řekli si: Zvláštním způsobem jsme něco prožili. - Neboť pohlíželi zpět na zážitky, které prodělali jakoby ve vyšším snu, v jiném stavu vědomí. Ve vyšším smyslu tomu bylo tak, jak je tomu v nižším smyslu pro

jednotlivého člověka, když ve snu něco prožije a pak si na to vzpomene a řekne si: Prodělal jsem tento sen a teď si ho zpětně uvědomuji. - Tak tomu bylo i o svatodušní slavnosti, kdy si říkali: Bylo to, jako by naše obvyklé vědomí bylo zastřené. - Jakoby ve vzpomínce se vynořily události, o nichž věděli, že je prožili, ovšem neprožili je s obvyklým denním vědomím. To nyní věděli; vzpomínali si: Kdysi jsme táhli krajem s tím, koho jsme si tak cenili, vážili a milovali ho. Potom, v určitou chvíli, jako by nám byl zmizel. - Připadalo jim to, jako by vzpomínka na putování s Ježíšem na fyzické pláni byla přetržena a jako by to, co následovalo, prožívali jako ve snách.

Zpětně nyní prožívali to, co se v evangelické nauce popisuje jako Nanebevstoupení, a při dalším vzpomínání prožívali, jak byli určitým způsobem pospolu s Ježíšem Kristem. Nyní věděli: Byli jsme s ním, byli jsme však tehdy jako ve snách; teprve teď můžeme plně vědět, jak jsme s ním byli. - Prožívali nyní dobu, kterou s ním po Vzkříšení prožili jako ve snách. To nyní ve vzpomínce prožívali. Pak postupovali ve vzpomínce dál a sami prožívali to, čím bylo zmrtvýchvstání a smrt na kříži. A tady mohu říci, že v člověku zanechává nesmírně hluboký dojem, když spatří, jak se duše apoštolů o svatodušní slavnosti ohlížejí za událostí na Golgotě. A musím přiznat, že jsem nejprve (když jsem nepohlížel přímo na mystérium na Golgotě, ale do duší apoštolů, jak ho viděli oni, když si na něj o svatodušní slavnosti vzpomínali), měl dojem, že oni ho skutečně fyzickými očima neviděli, nespoluprožívali ho ve fyzickém vědomí, ale teprve posléze přišli na to, že tu mystérium na Golgotě bylo. Neboť jejich fyzické vědomé prožívání ustalo už nějakou dobu před tím, než Ježíš Kristus prodělal to, co je popisováno jako bičování, nasazení trnové koruny a ukřižování. Nebude-li tento výraz špatně chápán, protože je poměrně triviální, pak bych ho přece jen použil: učedníci to, co se událo, zaspali, prosnili.

Bylo dojemné vidět, jak například Petr provádí to, co je popisováno jako zapření. Petr zapírá Krista, nikoli však na základě nějaké morální vady, nýbrž je při tom jako ve snách. Před jeho obvyklým vědomím skutečně souvislost s Kristem není. Ptají se ho: Patříš k Ježíši Kristu? - A on to v tu chvíli neví, protože jeho éterné tělo prodělalo takovou proměnu, že v tu chvíli o této souvislosti neví. Petr celou tu dobu prožívá a putuje krajem se Zmrtvýchvstalým. To, co Zmrtvýchvstalý působí v jeho duši, do jeho duše hluboko proniká, avšak vědomým se to stane teprve v ohlédnutí o svatodušní slavnosti. Člověku teď jinak znějí ona významná slova, která praví Ježíš Kristus, jinak znějí v duši slova, která praví Petrovi a Jakubovi, když je bere s sebou na horu: „Bděte a modlete se!“ A oni skutečně upadli do jiného stavu vědomí, do určitého snu či transu.

Když byli mezi sebou a radili se spolu, byl mezi nimi, aniž to věděli, v éterném těle Ježíš Kristus a mluvil s nimi a oni s ním, to všechno se u nich ale dělo jako ve snách. Vědomou událostí se to stalo teprve při ohlédnutí o svatodušní slavnosti. Nejprve putovali s ním, pak se jim ztrácí vědomí a potom znovu procitají. Pomysleli si: Nejprve šel ke smrti na kříži a na kříži umřel, pak se událo to, čím je Zmrtvýchvstání, a on se vrátil ve svém duchovním těle, jednal s námi a nechal do našich duší kanout

tajemství světa. Nyní si uvědomujeme vše, co jsme prožili v jiném stavu vědomí. Především dva dojmy jsou hluboce významné. Jsou to poslední hodiny před smrtí. Samozřejmě se nabízí vznést určité námitky ze stanoviska přírodní vědy; když si však představíte, že události, obrátíme-li pohled na kroniku Akáša, jsou objektivní skutečností, pak je člověk smí vyprávět. Nejprve se ukáže jedna z nich. Před smrtí vidíme celé hodiny se po Zemi šířící zatemnění, které pro jasnozřivý pohled budí dojem zatmění Slunce; mohlo to však být i zatemnění mraky. Potom můžeme vnímat, jak při umírání na kříži prochází Kristův impuls tímto zatměním a spojuje se s auroou Země. Při tomto zatmění před jeho smrtí vidíme spojení kosmického Kristova impulsu s auroou Země. Potom máme onen velkolepý, mocný dojem, jak se bytost, která žila v Ježíšově těle, rozlévá celou duchovně-duševní auroou Země, takže lidské duše jsou do ní od té chvíle jakoby vtaženy. Vidět takto v duchu kříž na Golgotě a Krista rozlévajícího se zatmělou Zemí v životě Země, to je nesmírně působivý dojem; neboť člověk v obraze vidí skutečně to, co se muselo uskutečnit pro vývoj pozemského lidstva.

A nyní dochází k položení do hrobu. Zde můžeme samozřejmě sledovat - už jsem se o tom zmínil v karlsruhském cyklu - jak se přírodní jev ukazuje jako vnější výraz duchovní události. Když Kristus ležel v hrobě, nastalo velké zemětřesení s větrnou bouří. Velmi významné bylo to, co se ukázalo při studiu kroniky Akáša, prostřednictvím takzvaného Pátého evangelia, totiž že po této vzdušné bouři ležela plátna v hrobě tak, jak to věrně líčí Janovo evangelium. To co jsem nyní popisoval, prožívali apoštolové při pohledu zpět, ve svém vlastním setkání s Kristem po zmrtnýchvstání jako mystérium na Golgotě. O svatodušní slavnosti prožili poprvé ve svém vědomí to, co předtím prodělali jako ve snách.

Ježíš Kristus, když dokončil mystérium na Golgotě, byl skutečně sám, neboť jeho učedníci nejenže uprchli, ale také pozbyli vědomí. Nacházeli se v jakémsi snovém stavu a prožívali tyto události tak, že teprve o svatodušní slavnosti se ohlíželi s plným vědomím. Zvláštním způsobem prožívali svou společnost s Kristem po zmrtnýchvstání, takže v obrazech viděli: Byli jsme s ním na tom či onom místě a on k nám promlouval; teprve teď si to uvědomujeme. - Tu ale zažili něco zvláštního. Viděli obrazy svých zážitků s Kristem tak, jak to odpovídalo jejich společnosti s ním po zmrtnýchvstání. Vnímali to ale tak, jako by se vždy střídavě ukazovalo ještě něco jiného: Vždy se ukázal obraz, který jim dal vzpomínku na fyzickou společnost s ním, kterou prožívali jako ve snu či transu. Vždy se jim však ukázaly dvě události - společnost s ním po zmrtnýchvstání a společnost s ním, než upadli do transu, kdy ještě byli s Kristem ve fyzickém těle, poznatelném pro fyzické vědomí. Události se jim jevily jako dva překrývající se obrazy. Jeden ukazoval vzpomínku na fyzickou událost, druhý pak znovu- probuzení toho, co v jiném stavu vědomí prodělali s Kristem. Tímto překrýváním dvou obrazů si uvědomili, co se v té době vlastně událo. To co se událo pro vývoj Země, stálo o svatodušní slavnosti zřetelně před nimi. Chceme-li popisovat, co prodělali, jsme postaveni před dvě velkolepé a hluboké události. To, co se přihodilo, stálo před jejich cítěním, vyvoláno svatodušní událostí. Ukázalo se jim ovšem, že to, co bylo dříve v kosmu, je nyní na Zemi. To všechno pochopíme teprve tehdy, máme-li to před očima v kronice Akáša.

Vycházejme ze zážitků, které člověk mívá. Nejprve, než sestoupí k nové pozemské inkarnaci, prožívá člověk duchovní skutečnosti. Poté prodělává zárodečný stav a narození, svým hmotným tělem přechází do fyzického pozemského života a nakonec se vrací zpět do duchovního světa. Takový je jeho duševní vývoj. Pokusme se nyní přenést tento vývoj na Kristovu bytost.

Kristus prodělává své stavy jinak. Od křtu až po mystérium na Golgotě je to určitý zárodečný stav. Smrt na kříži je narozením, život s apoštoly po zmrtvýchvstání je putováním po Zemi. Přechod do aury Země je tím, čím je pro lidskou duši přechod do duchovního světa. Pro Krista nastává pravý opak. Kristus si pro svůj osud vybírá pravý opak. Lidská duše přechází ze Země do duchovního světa, Kristus přechází ze světa ducha do sféry Země, spojuje se se Zemí, aby onou velkou obětí vstoupil do aury Země. To je Kristův přechod do devachanu. A nyní žije Kristus svůj devachan, který si sám vybral, v aure Země. Člověk stoupá ze Země do nebe; Kristus sestupuje naopak z nebe na Zemi, aby žil s lidmi. To je jeho devachan.

Že tedy bůh vstoupil do svého pozemského bytí, to se v obraze nanebevstoupení, tedy vlastně nazemivstoupení, vynořilo v duchu apoštolům a učedníkům o svatodušní slavnosti jako jedna z posledních událostí. Tím bylo jejich pocíťování jasné, co se přihodilo, jaký osud potkal vývoj Země. Apoštolové se o svatodušní slavnosti cítili proměnění a naplnění novým vědomím: to bylo sestoupení ducha, záblesk vnitřního, duchem naplněného poznání.

Člověk se samozřejmě může lidem jevit jako snílek nebo fantasta, vypráví-li tyto události, na druhé straně je však pochopitelné, že ony velké události, které se odehrály v životě Země, nemohou vyjadřovat nic obvyklého. Když se tedy učedníci ohlíželi a teprve nyní těm událostem rozuměli, viděli tři roky života Ježíše Krista od Janova křtu až do mystéria na Golgotě. O tomto životě bych chtěl učinit několik náznaků.

Chtěl bych přitom vyjít z líčení událostí, jak se ukazují člověku nahlížejícímu do kroniky Akáša. Před Janovým křtem v Jordánu padne náš duchovní zrak na událost zcela zvláštního druhu v životě Ježíše, v němž se dosud nerozlil Kristus. Tehdy měl Ježíš ve svých třiceti letech rozhovor se svou nevlastní matkou, tedy se svou pěstounkou. Od svých dvanácti let nežil u své vlastní matky, s nevlastní matkou ho však pojilo stále hlubší pouto. Ježíšovy zážitky od jeho dvanáctého do osmnáctého, do čtyřia- dvacátého a do třicátého roku života jsem již vyprávěl. Byly to události nesmírně hlubokého účinku. Zde bych chtěl navázat na událost, která se stala před Janovým křtem. Je to Ježíšův rozhovor s nevlastní matkou.

Byl to rozhovor, v němž Ježíš Nazaretský nechává před svou matkou ubíhat svou duši všechno, co prožil od svých dvanácti let. Jeho slova jsou prostoupena hlubokými, mocnými city a on vypráví, co prožíval, v podstatě více či méně osamocen, ve své duši. Vypráví to názorně a naléhavě. Hovoří o tom, jak v těchto letech, od jeho dvanáctého do osmnáctého roku, do jeho duše jako osvětlení vstoupily vznešené boží nauky, které byly

kdysi zjeveny hebrejským prorokům. Neboť to bylo to, co na něj v době od jeho dvanáctého do osmnáctého roku přišlo jako inspirace. Začalo to, když ho našli v chrámu mezi zákoníky. Byla to inspirace, jak byla kdysi, ve velkých pradávných dobách zjevována prorokům. Stalo se, že musel trpět bolestmi pod dojmem těchto vnitřních poznatků. A tento dojem se uložil hluboko v jeho duši: Dávné pravdy byly hebrejskému národu dány v době, kdy jejich těla byla taková, že jim mohli porozumět. Nyní však už jejich těla nebyla jako v době dávných proroků způsobila tyto pravdy přijmout.

Musím vyslovit slova, která charakterizují nesmírně bolestný zážitek v Ježíšově životě; a musím je vyslovit abstraktně a suše, i když jsou to slova nesmírně závažná. V hebrejské době existovala řeč, která sestoupila z duchovně-božské říše. Nyní tato dávná řeč opět zazářila v duši, ale nebyl zde nikdo, kdo by jí rozuměl. Bylo kázáním hluchým uším, hovořil-li člověk o těchto velkých naukách. To bylo pro Ježíše největším utrpením; to nyní líčil své nevlastní matce.

Potom jí vyličil druhou událost, kterou prožil při svých cestách, když mu bylo mezi osmnácti a čtyřicet lety, v palestinských krajích, kde bydleli pohané. Tehdy táhl krajem a pracoval v tesařském řemesle. Večer se posadil k ostatním. Byla to společnost, jakou s nikým jiným nezažili. V důsledku té velké bolesti se u něj rozvinulo něco, co se proměnilo v kouzelnou sílu lásky, která proudila každým jeho slovem. Tato kouzelná síla jeho slov působila v rozhovorech s lidmi, u nichž pobýval. Co takto mocně působilo, byla skutečnost, že mezi jeho slovy se rozlévalo něco jako tajuplná síla. Ta působila tak významně, že ještě dlouho poté, co už byl dávno pryč, lidé večer seděli pospolu a bylo jim, jako by ještě byl s nimi, jako by s nimi byl víc než jen fyzicky. Lidé seděli pospolu a měli dojem, měli společné vidění, jako by se byl znovu objevil. Tak zůstával na četných místech mezi lidmi jako živý, byl duchovně s nimi.

Jednou přišel na místo, kde stál starý pohanský oltář. Tento obětní oltář byl zpustlý. Kněží odešli, neboť lidí se zde zmocnila zlá nemoc. Když sem Ježíš přišel, lidé se seběhli. Pověst, která Ježíše předcházela, jej ohlašovala jako něco zvláštního. Tito pohané přispěchali, shromáždili se kolem oltáře a očekávali, že nový kněz bude znovu přinášet oběti. - To vyprávěl Ježíš své nevlastní matce. Ježíš jasně viděl, v co se pohanské obětování změnilo. Viděl, když se díval na shromážděné lidi, v co se zvolna změnili pohanští bohové: spatřil zlé, démonické bytosti. Potom padl na zem a v jiném stavu vědomí prožíval, co se při pohanských obětováních dělo. Už tu nebyli staří bohové tak jako v dřívějších dobách, ale objevily se démonické bytosti, které lidi stravovaly a způsobovaly jejich nemoc.

To prožíval v jiném stavu vědomí, poté co padl na zem. Nyní to všechno vyprávěl, vyprávěl také, jak se lidé rozprchli, jak ale viděl také démony táhnout za nimi. Teoreticky lze konstatovat, že staré pohanství upadlo a neobsahovalo již velkou moudrost dávných dob. Ježíš to ovšem prožíval v bezprostředním nazírání. Nyní mohl matce říci: „I kdyby Hebrejcům zase shůry zazněl nebeský hlas, jak kdysi zazníval prorokům, nebyl by tu nikdo, kdo by mu rozuměl; ale ani pohanští bohové už tu nejsou. Na jejich místo nastoupili démoni. Ani pohanská zjevení dnes nenacházejí nikoho, kdo by je mohl přijmout.“ To byla jeho druhá velká bolest.

Pohnutými slovy líčil matce třetí bolest, kterou prožil, když byl připuštěn k obci Esejských. Ta se zdokonalováním jednotlivých lidských duší chtěla vypracovat ke zření a z duchovních světů se tak dozvídat to, co bylo jinak pro židy a pohany nemožné vnímat. Toho však mohli dosáhnout jen někteří jednotlivci, a to prostřednictvím životního způsobu, který se zabydlel mezi Esejskými. Ježíš se ovšem na nějaký čas spojil s okultním společenstvím Esejských. Když je opouštěl, spatřil Lucifera a Ahri- mana, prchající od esejské brány do ostatního světa. Také měl u Esejských vizionářský rozhovor s Buddhou. A nyní věděl, že existuje možnost vystoupit tam, kde se člověk spojí s bož- sky-duchovním světem, ale dosáhnout toho mohou jen někteří jednotlivci. Kdyby toho chtěli dosáhnout všichni, museli by si odříkat všichni. Na úkor ostatních toho mohou dosáhnout jen někteří, když se osvobodí od Lucifera a Ahrimana; pak ale jdou Lucifer a Ahriman k ostatním lidem. Ani po způsobu židů, ani po způsobu pohanů, ani po způsobu Esejských nebylo možné otevřít obecnému lidstvu bytostné spojení s božsky-duchovním světem. Zatímco se odehrával tento rozhovor, byla Ježíšova duše plná vši té bolesti. Celá síla jeho Já spočívala v těchto slovech. Něco z něj odcházelo a přecházelo k jeho adoptivní matce - tak silně byl spojen s tím, co vyprávěl. S jeho slovy přecházela k matce jeho bytost, takže byl jakoby mimo své Já, jako by byl vystoupil ze svého Já. Jeho matka se v důsledku toho stala něčím zcela jiným. Zatímco z něj něco odešlo, matka získala nové Já, které se do ní vnořilo, a stala se novou osobností.

Budeme-li dále bádát a pokusíme-li se zjistit, v čem spočíval tento děj, ukáže se zvláštní věc. Vlastní matka tohoto Ježíše, která od jeho dvanácti let prodlévala v duchovním světě, nyní sestoupila svou duší a produchovala a zcela naplnila duši adoptivní matky tak, že se stala jinou. On však cítil, jako by ho jeho Já opustilo - Zarathuštrovo Já přešlo do duchovního světa. Puzený k nějakému činu, vydal se nyní Ježíš, poháněný vnitřním nutkáním, k Jordánu za Janem Křtitelem, který byl Esejský. A Jan vykonal křest v Jordánu. Zarathuštrovo Já odešlo a Kristova bytost se vnořila - Ježíš byl proniknutý bytostí Kristovou. Adoptivní matka byla proniknuta duší matky, která prodlévala v duchovním světě. On však nyní chodil po Zemi v tělech Ježíše, on, Kristus. Toto spojení nebylo hned úplné, obojí se dělo pozvolna.

Budu vyprávět jednotlivé události, na nichž lze ukázat, že Kristus byl zpočátku jen volně spojený s tělem Ježíše a že toto spojení bylo pak postupně čím dál pevnější. Jestliže jsme poznali Ježíšovo utrpení a bolesti od jeho dvanáctého do třicátého roku, pak teprve nyní poznáme to nesmírné vystupňování těchto Ježíšových bolestí, nyní, kdy se v následujících třech letech víc a víc s člověkem spojoval bůh. Toto ustavičné, čím dál intenzivnější spojení boha s člověkem bylo právě tak intenzivním vystupňováním bolestí. Nevýslovné se muselo stát, aby lidstvu byl umožněn vzestup k původním duchovním silám - to se ukazuje v utrpení boha během tří let, kdy musel prodlévat na Zemi. Nedá se předpokládat, že se tyto události setkají v současnosti s nějakým velkým pochopením. Byla vydána jedna kniha, kterou je třeba číst už jen kvůli její paradoxnosti; je to kniha nazvaná „O smrti“ od Maurice Maeterlincka. V této knize se praví, že duch

nemůže trpět, trpět že může jen tělo. Ve skutečnosti však fyzické tělo může trpět zrovna tak málo jako kámen. Fyzické bolesti jsou duševní bolesti. Trpět může jen to, co je duševní, co má astrální tělo. Proto může bůh trpět mnohem víc než kterýkoli člověk. Kristus prožíval až do své smrti utrpení, to nejintenzivnější utrpení při spojení Krista s bytostí Ježíšovou. Smrt překonal tím, že přešel do aury Země.

Dříve jsem více abstraktním způsobem vylíčil, že Kristova událost stojí v ústředním bodě vývoje Země. Tato nej důležitější událost nic neztrácí, studujeme-li ji v její konkrétní skutečnosti. Všechno zcela živě vystupuje, jsou-li popisovány všechny skutečnosti, jenom je třeba správně se na ně podívat. Až tu jednou bude Páté evangelium - lidstvo ho bude potřebovat, možná že až za dlouhou dobu - budeme se na tuto nej důležitější událost dívat jinak. Páté evangelium bude studnicí útěchy a zdraví, bude knihou posily. V závěru čtvrtého evangelia stojí slova, jež poukazují na to, že přijde ještě další evangelium - celý svět by neměl dost místa pro knihy, které by se o tom daly napsat. - To jsou pravdivá slova. Z těchto slov může člověk čerpat odvahu, když se objeví nové skutečnosti o Palestině, neboť i čtyři evangelia vlastně vznikla stejným způsobem jako to páté, jen s tím rozdílem, že toto páté se objevuje o dva tisíce let později.

Až tu jednou bude Páté evangelium, nebude se co do způsobu vzniku od čtyřech ostatních lišit. Budou tu však lidé, kteří ho neuznají, protože lidská duše je egoistická. Předpokládejme, že Shakespearův „Hamlet“ by byl neznámý a dnes by se „Hamlet“ objevil: lidé by na něj dnes nadávali. Tak se i Páté evangelium bude muset různě probojovávat. Lidé potřebují něco, čemu ti, kdo chtějí porozumět, skutečně porozumí. Budou jen muset uznat, že tak jako dříve mohou zjevení přicházet jediné z ducha. Avšak prostředky a cesty k tomu jsou jiné. V tomto ohledu má naše doba zvláštní úkoly. Do jaké doby přišlo to, co jsem vylíčil? Nemohlo to přijít do žádné jiné doby než do té, do níž to přišlo: do čtvrtého po- atlantského období. Kdyby to například bývalo přišlo do třetího nebo do druhého období, byla by tu řada lidí, kteří byli vyučováni v pradávné moudrosti Indů, pro něž by tato moudrost byla zcela samozřejmá. V perské době by Kristu rozuměli méně a ještě méně by mu rozuměli v době egyptské. Avšak ve čtvrtém období bylo porozumění úplně pryč. Proto mohla tato nauka proniknout do myslí lidí jen jako skutečnost víry. Byla to ta nejhorší doba pro porozumění, jemuž byli lidé nejvíce vzdáleni. Avšak působení Krista nezávisí na tom, čemu lidé dokážou porozumět. Neboť Kristus nebyl světovým učitelem, nýbrž tím, kdo jako duchovní bytost něco vykonal, kdo vplynul do aury Země, aby žil mezi lidmi. Obrazně to můžeme vidět v tom, když ženy přišly k jeho hrobu a ona duchovní bytost jim řekla: „Ten, kterého hledáte, není zde!“

To se opakovalo, když velký zástup Evropanů táhl v křížových výpravách ke svátému hrobu. Tehdy lidé táhli na fyzická místa na Golgotě. I jim však bylo řečeno: „Ten, kterého hledáte, již není zde!“ - neboť on mezitím přešel do Evropy. Zatímco poutníky hnalo jejich srdce do Asie, začínala se Evropa probouzet ve svém rozumu, avšak porozumění Kristu se vytrácelo. Teprve ve 12. století se objevila touha po důkazech Božích. O čem to svědčí

vzhledem k novější době? Máte snad vy zapotřebí dokazovat, kdo je zloděj, když jste ho přistihli ve své zahradě? Důkazy potřebujete jenom tehdy, když ho neznáte. Důkazy Boha lidé hledali tenkrát, když ztratili porozumění; neboť co člověk ví, to si nemusí dokazovat.

Kristus byl zde, prostupoval lidské duše. Vše, co se historicky stalo, stalo se pod vlivem Krista, protože lidské duše žily v Kristově impulzu. Nyní musí lidstvo postoupit k vědomému chápání dobových událostí. Proto musí Krista ještě lépe poznat. S tím je spojeno poznání člověka Ježíše Nazaretského. To bylo čím dál větší nutností. Není snadné o tom hovořit, ale je to v určitém ohledu něco, co se v současnosti ukazuje být vyšší povinností: mluvit k některým duším právě o Ježíši Nazaretském, o tom, co můžeme nazývat Pátým evangeliem.

Hamburk, 16. listopadu 1913

GA 148